

Akademický bulletin

AV ČR

12/1996

Z AKADEMICKÉ RADY

Z 58. zasedání Akademické rady

Zasedání Akademické rady se konalo 22. října 1996 a řídil je předseda AV Akademie věd ČR R. Zahradník.

Návrh zprávy o činnosti Akademické rady AV ČR za období od VIII. zasedání Akademického sněmu AV ČR a o přípravě volby Akademické rady a jmenování Vědecké rady AV ČR na funkční období 1997 - 2001 (bod III) uvedl R. Zahradník. V diskusi byly dohodnuty dílčí úpravy návrhu, týkající se zejména uspořádání bodů uváděných ve zprávě a upřesnění zařazení významné aktivity – pořádání Akademického diskusního klubu.

AR schválila zprávu a vyslovila souhlas s jejím předložením po úpravě dle připomínek k projednání IX. zasedání Akademického sněmu.

Vezprávě o ekonomické situaci Akademie věd ČR a o přípravě jejího rozpočtu na rok 1997 (bod IV) komentoval V. Petrus podrobně dosavadní průběh přípravy rozpočtu AV ČR na příští rok včetně změn, ke kterým došlo během posledního období, a ústně uvedl ekonomicke ukazatele a problémové okruhy, které budou obsaženy ve zprávě pro Akademický sněm. S přípravou písemného materiálu se počítá po jednání parlamentního výboru dne 23. 10. 1996.

AR uložila V. Petrusovi, aby přednesený návrh dopracoval do písemné formy a předložil jej k projednání příštímu zasedání předsednictva Akademické rady dne 31. října 1996.

Návrh novelizace Stanov Grantové agentury AV ČR a zásad její činnosti (bod V) uvedli E. Paleček a V. Viklický. V diskusi bylo poukázáno na potřebu upřesnit některé formální otázky, zejména doplnit důvodovou zprávu i o odkaz na publikaci původních Stanov GA AV ČR a zásad její činnosti.

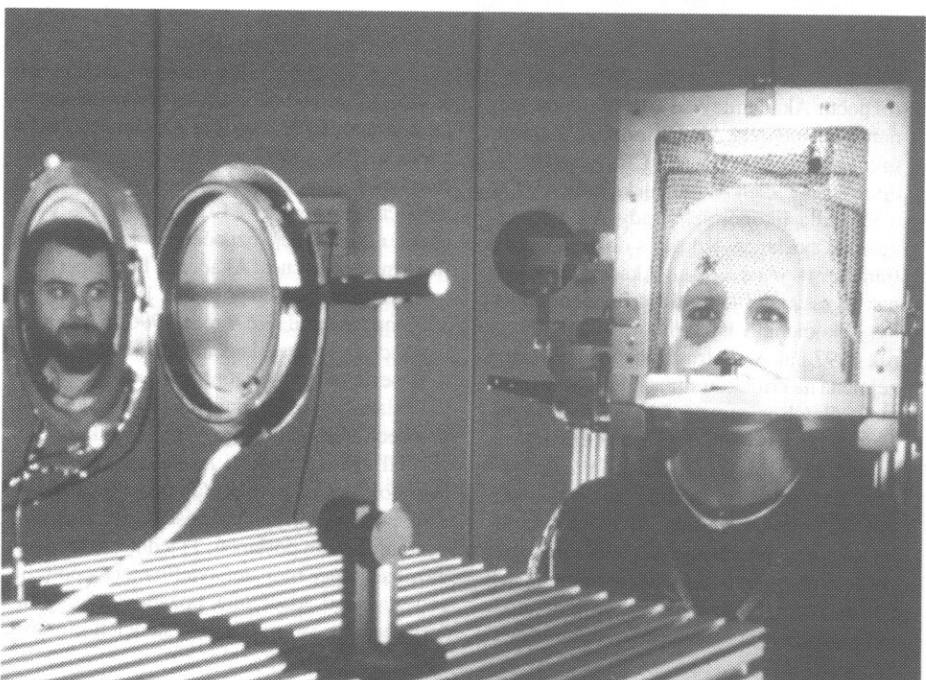
AR vzala se souhlasem na vědomí novelizaci Stanov Grantové agentury AV ČR a zásad její činnosti podle předloženého návrhu a vyslovila souhlas s předložením tohoto návrhu po formální úpravě k projednání IX. zasedání Akademického sněmu.

Návrh projektů Programu podpory rozvoje přístrojového vybavení progresivních vědních oborů, pěstovaných v AV ČR, na rok 1997 (bod VI) zdůvodnil M. Mareš. Rozprava se týkala zejména způsobu finančního zajištění všech projektů vyhlášeného Programu. Na návrh ředitele KAV byla dohodnuta změna tajemníka příslušné komise.

AR schválila projekty Programu podle předloženého návrhu s připomínkami, vyhlášení veřejné soutěže a harmonogram prací. Uložila V. Petrusovi, aby v souladu s pravidly pro poskytování účelových finančních prostředků ze státního rozpočtu na podporu projektů připravil návrh dopisu předsedy AV ČR Radě vlády ČR pro výzkum a vývoj ve věci vyhlášených projektů obou programů a zajistil zpracování údajů potřebných pro centrální evidenci projektů. AR dále uložila M. Marešovi předložit výsledky vyhodnocení veřejné soutěže na projekty na zasedání AR v lednu 1997 a J. Škodovi zajistit tuto akci po organizační a administrativní stránce. AR vyslovila souhlas s tím, že funkci tajemníka komise Akademické rady AV ČR pro tento program bude vykonávat Ing. V. Ryplová (KAV).

O zabezpečení úkolů, vyplývajících pro AV ČR z usnesení vlády ČR ze dne 10. října 1996 č. 521 o udělení výjimky ze zákona č. 92/1991 Sb. o podmírkách převodu majetku státu na jiné osoby (bod VII/1) informoval V. Petrus.

AR uložila V. Petrusovi, aby ve spolupráci s řediteli pracovišť uvedených v usnesení vlády ČR zajistil realizaci úplatného převodu podle podmínek obsažených v části III žádosti předložené vládě a v usnesení vlády ČR, a dále aby projednal s Ministerstvem financí ČR úplatný převod příslušných pozemků novým vlastníkům ve smyslu vyhlášky FMF č. 119/1988 Sb.

Hadrony pro zdraví - Historie, současnost a budoucnost léčby a diagnostiky nádorových onemocnění. Výstava Evropské fyzikální laboratoře CERN v budově AV ČR, Národní 3, Praha 1, od 25. října do 27. listopadu.

Na snímku: Příprava na protonovou radioterapii očního nádoru v Centre de Protonothérapie v Orsay. Pacientova hlava je fixována pomocí masky, takže protonový svazek bude směřovat přesně do nádoru v pacientově pravém oku.

Více na straně 8.

Foto archiv

Návrh na udělení čestných medailí AV ČR (bod VIII) uvedl R. Zahradník.

AR udělila:

- na návrh vědecké rady Mikrobiologického ústavu AV ČR čestnou oborovou medaili G.J. Mendela za zásluhy v biologických vědách prof. Itaru Moro, DDS, Ph.D., profesoru patologie, Nihon University School of Dentistry, Tokyo, Japan,
- na návrh vědecké rady Ústavu pro jazyk český AV ČR čestnou oborovou medaili J. Dobrovského za zásluhy ve společenských vědách prof. PhDr. Adolfa Erhartovi, DrSc., hlavnímu redaktoru Etymologického slovníku jazyka staroslověnského, ÚJČ AV ČR Brno,
- na návrh vědecké rady Ústavu pro etnografii a folkloristiku AV ČR čestnou oborovou medaili F. Palackého za zásluhy ve společenských vědách Zdeněk Jelínkové, dlouholeté pracovnice ÚEF AV ČR v Brně, nyní v důchodu,
- na návrh vědecké rady Ústavu dějin umění AV ČR čestnou oborovou medaili F. Palackého za zásluhy ve společenských vědách JUDr. PhDr. Dobroslavu Líbalovi, prezidentu Českého národního komitétu ICOMOS.

Po informaci J. Niederla AR schválila **dohodu o vědecké spolupráci mezi AV ČR a Britskou akademii** (bod IX) ze dne 7. října 1996.

Návrh na doplnění členů Českého komitétu pro biochemii a molekulární biologii (bod X) uvedl J. Niederle.

AR vyslovila souhlas s uvolněním doc. L. Skurského, CSc., a prof. Ing. J. Škody, DrSc., na vlastní žádost z členství v tomto komitétu a s jmenováním těchto nových členů komitétu: doc. Dr. V. Mikeš, CSc., (MU, Brno) a doc. P. Peče, CSc., (PřF UP, Olomouc).

Návrh na změnu ve složení konkurzní komise Rady pro zahraniční styky č. 3 – Vědy o Zemi (bod XI) uvedl J. Niederle.

AR uvolnila RNDr. V. Rudajevu, DrSc., na vlastní žádost z členství v této obořové konkurenční komisi a jmenovala RNDr. V. Buchu, CSc., (ÚSMH AV ČR) jejím členem.

O problematice vydávání Komenského spisů a zprávě o činnosti Fondu pro vydávání a šíření díla J. A. Komenského (bod XII) informoval V. Herold a oznámil, že díky pomoci akademických orgánů a podpoře Filozofického ústavu AV ČR práce na edici Komenského spisů pokračují uspokojivě.

AR uložila V. Heroldovi nadále sledovat uvedenou problematiku a informovat ji podle potřeby.

Návrh na posouzení činnosti a struktury společných pracovišť AV ČR (bod XIII) uvedl M. Šolc. Zároveň informoval, že dosud obdržel stručné analýzy činnosti útvarů Kanceláře AV ČR pouze od některých členů AR. V rozpravě bylo doporučeno nejprve dofešit vnitřní hodnocení Kanceláře a teprve podle jeho výsledků přistoupit k ustavení navržené externí komise. Pro doručení vyjádření zbyvajících členů AR byl stanoven termín 31. října t.r. Pokud jde o složení komise pro posouzení činnosti Střediska služeb AV ČR, byly doporučeny další konzultace.

Návrh na vyhlášení výběrového řízení na obsazení funkcí ředitelů Ústavu fyziky materiálů, Ústavu termomechaniky a Ústavu struktury a mechaniky hornin AV ČR (bod XIV) uvedl K. Jungwirth.

AR vypsala výběrové řízení na obsazení funkcí ředitelů Ústavu fyziky materiálů AV ČR, Ústavu termomechaniky AV ČR a Ústavu struktury a mechaniky hornin AV ČR a uložila K. Jungwirthovi po konzultaci s vědeckými radami ÚFM, ÚT a ÚSMH předložit AR návrh na jmenování příslušných výběrových komisí, zajistit výběrové řízení a předložit AR návrhy vědeckých rad na jmenování ředitelů příslušných pracovišť.

Poslanci jednali o kapitole 361 státního rozpočtu

Ve středu 23. října 1996 projednal Výbor pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na své schůzi pod vedením poslance P. Dostála vládní návrh kapitoly 361 státního rozpočtu na rok 1997, věnované rozpočtu Akademie věd ČR. V úvodu jednání představitelé AV ČR prof. R. Zahradník, DrSc., předseda AV ČR, a RNDr. V. Petrus, CSc., člen Akademické rady AV ČR a předseda Ekonomické rady AV ČR, seznámili poslance jednak s dokončovanou transformací a evaluací Akademie, a jednak se zásadami její vnitřní finanční politiky. V komentáři k návrhu rozpočtu AV na rok 1997 pak V. Petrus upozornil poslance zejména na kritickou situaci v položce institucionálních neinvestičních prostředků a požádal o její navýšení o 95 mil. Kč, a dále na neúměrně vysokou položku příjmů. Pro splnění navrhovaných příjmů ve výši 134,5 mil. Kč by AV musela odvést do státního rozpočtu převážnou většinu mimorozpočtových grantů (včetně zahraničních), takže o způsobu použití prostředků určených výlučně na řešení konkrétních vědec-

kých problémů by rozhodoval úředník ministerstva financí. V tomto případě požádal V. Petrus o ponechání výše rozpočtových příjmů shodné s rozpočtem roku 1996, tedy snížení této položky na 70 mil. Kč.

Zástupce Ministerstva financí ČR Ing. Jiří Volf, CSc., ředitel odboru 14, ve svém stanovisku konstatoval, že rozpočet Akademie věd má v letech 1994 - 1997 vysokou dynamiku, současně však stále klesá příjmová složka - návrh rozpočtu Akademie věd ČR je o 19,1% vyšší (2,040 mld. Kč) než rozpočet na rok 1996, avšak finanční soběstačnost Akademie bude opět nižší (pokles rozpočtových příjmů ze 195 mil. Kč v r. 1993 na 69,5 mil. Kč v roce 1996). Upozornil poslance, že výdaje Akademie stále rostou, a proto je nezbytné zvyšovat příjmy.

Poslanecký zpravodaj Mgr. Daniel Kroupa, předseda Povídory pro vědu a výzkum, doporučil vyhovět žádosti Akademie věd o zvýšení položky neinvestičních prostředků a snížení položky příjmů. V následující rozpravě vystoupilo osm poslanců. Ti jednak kritizovali názor zástupce ministerstva financí na potřebu soběstačnosti Akademie, požadovali vyšší informovanost veřejnosti o výsledcích činnosti

Akademie a podpořili stanovisko zástupců Akademie věd ČR k návrhu rozpočtové kapitoly 361.

Prof. R. Zahradník stručně seznámil poslanecký výbor s problematikou zveřejňování vědeckých výsledků ve sdělovacích prostředcích. Dr. V. Petrus zdůraznil, že provořadým úkolem AV ČR není tvorba rozpočtových příjmů, a že jejich pokles pak zákonitě odpovídá i poklesu počtu pracovníků. Dále upozornil na skutečnost, že rozpočet AV ČR v roce 1996 v neinvestičních výdajích vzrostl proti roku 1989 pouze o necelých 20 %, v investičních výdajích dosahuje pouhých 65 % roku 1989 - to vše v nominálních hodnotách, bez ohledu na inflaci.

V závěru jednání přijali poslanci Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu usnesení (15 hlasů pro, žádný proti, jeden se zdržel hlasování), v němž žádají Rozpočtový výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, aby Akademii věd ČR

- a) zvýšil institucionální neinvestiční výdaje o 95 mil. Kč,
- b) snížil rozpočtové příjmy na 70 mil. Kč.

JK

Návrh na vypsání výběrového řízení na obsazení funkce ředitele Ústavu pro českou literaturu AV ČR (bod XV) uvedl V. Herold.

AR vypsala výběrové řízení na obsazení funkce ředitele Ústavu pro českou literaturu AV ČR a jmenovala komisi pro výběr ředitele tohoto ústavu ve složení: PhDr. P. Kratochvíl, CSc. (AR AV ČR) – předseda, doc. Dr. J. Brabec, CSc. (FF UK), doc. Dr. P. Čornej, CSc. (PedF UK), PhDr. B. Dokoupil, CSc. (ÚČL AV ČR), doc. Dr. A. Haman, DrSc. (PedF ZÚ, Plzeň), prof. Dr. J. Janáčková, CSc. (FF UK), prof. Dr. Z. Kožmín, CSc. (ÚČL FF MU, Brno), doc. Dr. J. Lehár, CSc. (ÚČL AV ČR), prof. A. Měštan, DrSc. (Slovanský ústav AV ČR), doc. Dr. J. Opelk, CSc. (ÚČL AV ČR), PhDr. Z. Pešat, DrSc. (ÚČL AV ČR).

Návrh na vypsání výběrového řízení na obsazení funkce ředitele Psychologického ústavu AV ČR (bod XVI) uvedl V. Herold.

AR vypsala výběrové řízení na obsazení funkce ředitele Psychologického ústavu AV ČR a jmenovala komisi pro výběr ředitele tohoto ústavu ve složení: PhDr. V. Herold, CSc. (AR AV ČR) – předseda, prof. PhDr. J. Hoskovec, DrSc. (FF UK), PhDr. J. Šturm, CSc. (Českomoravská psychologická společnost), prof. PhDr. J. Janoušek, DrSc. (FF UK), PhDr. M. Sedláková, CSc. (PSÚ AV ČR), prof. PhDr. V. Smékal, CSc. (FF MU, Brno), doc. PhDr. J. Srnec, CSc. (FF UK), doc. PhDr. J. Viewegh, CSc. (PSÚ AV ČR), PhDr.

P. Macek, CSc. (FF MU, Brno), PhDr. Daniel Heller (PSÚ AV ČR), PhDr. Oliva Řehulková (PSÚ AV ČR).

Návrh na vypsání výběrového řízení na obsazení funkce ředitele Katedry jazyků AV ČR (bod XVII) uvedl M. Šolc.

AR vypsala výběrové řízení na obsazení funkce ředitele Katedry jazyků AV ČR a jmenovala komisi pro výběr ředitele této katedry ve složení: Ing. Milan Šolc, DrSc. (AR AV ČR) – předseda, prof. PhDr. Libuše Dušková, CSc. (FF UK), PhDr. Eva Hajičová (MFF UK), Mgr. Jelena Hlavová (KJ AV ČR), PhDr. Jiří Honzík (FF UK), PhDr. Marie Chromá (PF UK), PhDr. Petr Kratochvíl, CSc. (AR AV ČR), PhDr. Kateřina Mašková (KJ AV ČR).

Návrh na vypsání výběrového řízení na obsazení funkce ředitele ACADEMIA, nakladatelství AV ČR (bod XVIII) uvedl M. Šolc.

AR vypsala výběrové řízení na obsazení funkce ředitele ACADEMIA, nakladatelství AV ČR a uložila M. Šolcovi předložit příštímu zasedání AR návrh na složení komise, zajistit výběrové řízení a předložit návrh na jmenování ředitele.

Odpolední jednání Akademické rady se uskutečnilo v Astronomickém ústavu AV ČR v Ondřejově, kde se členové AR bliže seznámili s činností ústavu a projednali některé otázky zajišťování chodu tohoto pracoviště. □

ZE ŽIVOTA ÚSTAVŮ

Digitální klíč k české minulosti

Rok poté, co pražské zasedání Mezinárodní akademické unie (UAI) schválilo a přijalo jako jeden ze svých projektů program Ústavu pro klasická studia (ve spolupráci s Národní knihovnou ČR), byly 14. října v budově Kanceláře AV ČR prezentovány první výsledky práce badatelského a technického týmu CML - Clavis Monumentorum Litterarum Bohemiae.

Podtitul projektu – “Digitální klíč k české minulosti” – vyjadřuje hlavní rysy záměru, tj. digitalizaci památek českého písemnictví od jeho začátků do roku 1800 pomocí špičkové počítačové techniky. Projekt má badatelům i široké veřejnosti zpřístupnit poklady knižní kultury zemí Koruny české.

Možnost spolupráce humanitních věd s technickými pracovišti a jejich moderním vybavením se stala pro pracovníky ústavu výzvou, jejímž výsledkem je dnes 22 000 digitálních obrazových snímků, zachycujících první část mapovaných historických fondů z českých a moravských knihoven, zámeckých depozitářů a archivů.

Jedná se o projekt s převratným přístupem k dokumentaci, umožňující dříve zcela nemyslitelné badatelské projekty. Ukládání dat se výrazně zrychlilo, pomocí digitalizace je dokumentováno (tj. snímáno) asi 100 záběrů za den. Důležitý je ochranný a konzervační aspekt nového způsobu práce – originálny zůstávají v depozitáři institucí, badatelé či veřejnost dostávají do ruky snímky na CD-ROMu, který je k dispozici pro zájemce nejen u nás, ale prakticky v celém světě.

Obrazová a textová evidence jednotlivých knižních památek umožňuje, že knihy jsou přesně identifikovány, což má nezastupitelný význam i jako ochrana proti odcizení.

Ve srovnání s tradičním způsobem evidence je přínosem otevřenost systému, umožňující aktualizaci dat a verifikaci údajů.

Za zmínku stojí, že byl také již proveden pokus s aplikací projektu na jiné památky – v souvislosti s románskou knižní malbou byly digitalizovány nástěnné malby ve Znojemské rotundě sv. Kateřiny. Poprvé byly fresky kvalitně nasnímány, poprvé je nabídnuta možnost jejich zpřístupnění badatelům formou CD-ROMu.

Pracovní tým Ústavu pro klasická studia, který na říjnové prezentaci zastupoval ředitel ústavu doc. Dr. Jan Bažant, garant projektu prof. Dr. Pavel Spunar, vedoucí pracovního týmu Dr. Jiří Kroupa a specialista na digitální fotografii Jiří Stupka, čeká mnoho úkolů. Zatím byl přestěhován a připraven ke zpracování milion knižních svazků. Ústav počítá se zájemem mladých odborníků z nejrůznějších oborů, kteří by se dokázali nadchnout tímto projektem pro 21. století. Potěšitelná je spolupráce s řadou institucí, zejména v českých a moravských regionech.

Nesnadnou zůstává otázka financování. Akademii věd ČR chybí v dané chvíli prostředky pro okamžité napojení projektu na Internet, byť se o možných řešeních stále jedná. Projekt také výrazně podpořila Grantová agentura ČR, u níž se pracovní tým znova uchází o grantovou podporu v započatém úkolu.

Doufejme, že průběh prací, které sleduje i dodavatel bezdotykového fotoskeneru švýcarské firmy Sinar, najde také podporu dalších autorit a sponzorů. Výsledky práce prvního roku si to zasluhují. Jsou úctyhodné i zavazující.

Sylva Daničková

Představujeme ústavy Akademie věd ČR

Ústav fyziky atmosféry AV ČR

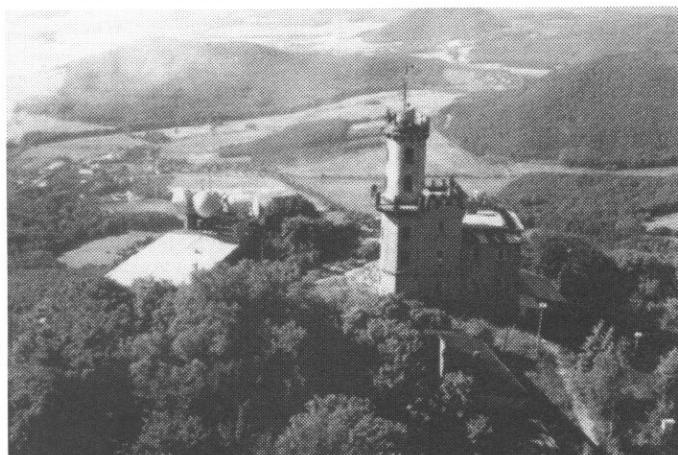
Jako samostatné pracoviště existuje Ústav fyziky atmosféry přes třicet let – založen byl 1. ledna 1964. Již před tímto datem se však stejnou problematikou zabývalo v Geofyzikálním ústavu tehdejší ČSAV nejprve jedno oddělení a od ledna 1961 samostatná Laboratoř meteorologie, která se o tři roky později stala jádrem nového ústavu. Od roku 1994, kdy se jeho součástí stalo i ionosférické oddělení Geofyzikálního ústavu AV ČR, pokrývá výzkumná aktivita ústavu celou atmosféru Země od mezní vrstvy až po meziplanetární prostor. Dnes patří Ústav fyziky atmosféry AV ČR počtem zaměstnanců a vysokoškoláků k průměrně velkým ústavům AV ČR (přes 80 zaměstnanců, z toho většina s vysokoškolským vzděláním). Ústav je členěn do oddělení a laboratoří s touto výzkumnou tematikou:

Oddělení meteorologie (vedoucí RNDr. Daniela Řezáčová, CSc.) směřuje svou práci do oblasti mezosynoptické meteorologie (lokální předpověď meteorologických jevů mezosynoptického měřítka pomocí statistické adaptace výsledků modelů numerické předpovědi počasí), meteorologie mezní vrstvy atmosféry (matematické modely pole proudění ve složitém terénu, modely šíření atmosférických příměsí) a do oblasti aplikované meteorologie (degradace mikrovlnných signálů procházejících atmosférou vlivem oblačnosti a srážek). Součástí oddělení je detašované pracoviště v Hradci Králové.

Oddělení klimatologie a aeronomie (vedoucí RNDr. Jan Laštovička, DrSc.) rozvíjí aeronomický výzkum a spolupodílí se na zkoumání dvou hlavních soudobých globálních makroekologických problémů v atmosféře Země – problému globální změny klimatu (analýza klimatických změn a jejich dopadu v českých zemích, studium růstu koncentrace skleníkových plynů ve vyšších vrstvách atmosféry, výzkum antropogenních trendů v ionosféře) a narušení ozonové vrstvy (prohlubování poznatků o ozonosféře, možnost prognázování změn celkového ozonu). Zabývá se rovněž studiem vlivu sluneční a geomagnetické aktivity na systém atmosféra-ionosféra. K oddělení je připojena ionosférická observatoř v Průhonicích.

Oddělení horní atmosféry (vedoucí RNDr. Vladimír Fiala, CSc.) zaměřuje svůj výzkum na fyziku kosmické plazmy (vlnové procesy, poruchy a dlouhodobé trendy v ionosféře a magnetosféře) a vztahy Slunce-Země (přenos energie a hmoty ze slunečního větru do magnetosféry a ionosféry) s využitím družic a družicových aparatur vlastní konstrukce (družice řady Magion). Do struktury oddělení je začleněna ionosférická a telemetrická observatoř v Panské Vsi.

Laboratoř pro observatorní činnost a zpracování meteorologických dat (vedoucí Ing. Jaroslav Fišák, CSc.), zahrnující dva meteorologické observatoře v severních Čechách (Milešovka, Kopisty), se zabývá shromažďováním a vyhodnocováním meteorologických dat (IAGA, IAMAS), organizuje různá vědecká setkání, sympozia (např. workshopy IAGA, IAMAS), spolupracuje s osmnácti zahraničními ústavy, univerzitami a agenturami, podílí se na výuce speciálnistů z rozvojových zemí, poskytuje data do světových datových sítí.

gických a klimatologických pozorování. Unikátní řady standardních klimatologických pozorování, které se na Milešovce (837 m n.m.) v Českém Středohoří provádějí od roku 1905, doplňují od roku 1978 obdobná pozorování na observatoři v Kopistech, ležící v mostecké průmyslové oblasti (240 m n.m.). Na 80 m vysokém stožáru se zde automaticky snímají a zaznamenávají vertikální profily větru, teploty a vlhkosti.

Experimentální laboratoř pro větrnou energetiku (od listopadu 1996 vedoucí RNDr. Arnošť Šír), provozovaná v lokalitě Dlouhá Louka v Krušných horách, studuje v rámci výzkumného projektu financovaného Českými energetickými závody meteorologické vlivy na činnost experimentální větrné elektrárny i vliv větrné elektrárny na životní prostředí. (V návaznosti na tento úkol vznikl ve spolupráci s Energetickou agenturou ministerstva průmyslu software, popisující zásoby větrné energie v České republice a umožňující vyhodnotit pro libovolné místo v republice předpokládanou větrnou charakteristiku a profil s výškou asi do 50 m. Tím vznikla hodnověrná základna pro fundovaný rozvoj větrné energetiky u nás.)

Specifikem Ústavu fyziky atmosféry AV ČR jsou jednak meteorologické a ionosférické observatoře, jednak malé vědecké družice, které se zde navrhují a realizují.

Na observatořích se kromě klasických meteorologických pozorování provádějí terénní vědecké experimenty a ověřují se zde matematické modely vzniklé v ústavu. Observatoře jsou rovněž důležitým školicím pracovištěm studentů pražské i brněnské univerzity, kde budoucí meteorologové získávají pozorovačí návyky a často i výchozí materiál pro své diplomové práce.

Vedle nejstarší české horské observatoře na Milešovce (v loňském roce oslavila 90. výročí své existence) ústav provozuje také ionosférickou a telemetrickou stanici v Panské Vsi, která kromě tradičních měření poveluje družice řady Magion (v současné době Magion 4), přijímá informace vysílané z jejich paluby a provádí jejich primární zpracování.

Observatoře by v budoucnu měly rozvíjet také metody související se studiem základních životních podmínek obyvatelstva v příslušném regionu. V posledních letech byla observatoř na Milešovce vybavena měřičem UV-B záření (měřilo se zde již v roce 1934!) a bylo zahájeno studium vertikálních změn UV-B záření ve výškách mezi 840 m (Milešovka) a 240 m (Hradec Králové), aby bylo možné přispět k objasnění jeho škodlivého vlivu na člověka.

Družice řady Magion (dosud jich bylo postaveno a vypuštěno pět), patřící svou hmotností (max. 70 kg) do třídy mikrodružic, jsou konstruovány ke studiu prostorových jevů v magnetosféře a ionosféře v systému družice-subdržice a uplatnily se v řadě velkých mezinárodních projektů.

Pracovníci ústavu vyučují na ČVUT, na Univerzitě Karlově a Masarykově univerzitě, podlejí se na postgraduální výchově.

Ve spolupráci s Matematicko-fyzikální fakultou Univerzity Karlovy ústav řeší tři národní a tři mezinárodní výzkumné úkoly.

Ústav koordinuje a organzuje různá vědecká setkání, sympozia (např. workshopy IAGA, IAMAS), spolupracuje s osmnácti zahraničními ústavy, univerzitami a agenturami, podílí se na výuce speciálnistů z rozvojových zemí, poskytuje data do světových datových sítí.

JK

ÚSTAV FYZIKY ATMOSFÉRY AV ČR

Boční II/1401, 141 31 Praha 4

ředitel: RNDr. Josef Štekla, CSc.

tel.: 76 43 36

fax: 76 37 45

Na snímku D. Havránkové doc. PhDr. Lubomír Tyllner, CSc., (uprostřed), vedoucí vydavatelského týmu sbírky České národní zpěvy a tance, s Tomášem Spurným, který doprovází vítání nové knihy hrou na dudy.

Písni a tance v Akademii věd

Etnomuzikologické oddělení Ústavu pro etnografii a folkloristiku AV ČR uspořádalo spolu s odborem regionální a národnostní kultury Ministerstva kultury ČR a Sudetoněmeckým hudebním institutem v Řezně tiskovou konferenci spojenou s prezentací díla Tomáše Antonína Kunze *Böhmisches Nationalgesänge und Tänze - České národní zpěvy a tance*. Jedná se o jednu z nejstarších sbírek, kterou k vydání připravil doc. PhDr. Lubomír Tyllner, CSc. ve spolupráci s dr. Ralfem Heimrathem, Wolfgangem Mayerem a dr. Eliškou Čáňovou. V budově AV ČR na Národní třídě 3 se při této příležitosti nejen hovořilo, ale také hrálo na harfu i dudy, zpívalo se a tančilo díky Jiřímu Traxlerovi (kytara, zpěv), Tomáši Spurnému (dudy, zpěv), Claudiu Höru (harfa), Lubomíru Tyllnerovi (klavír), Daniele Stavělové a Ondřeji Pfeferovi (tanec). Společná práce a její výsledky tak byly připomenuty způsobem v akademických kruzích nebývale pestrým, zajímavým a radostným.

K historii, která vydání Českých národních zpěvů a tanců provázela, na otázky Akademického bulletinu odpovídá autor edice doc. PhDr. Lubomír Tyllner, CSc.

Byl nalezen pramen velice krásný, zvláštní a ve svém oboru velmi starý. Sbírka lidových písni a tanců českých i německých z počátku 19. století. Jak se to stalo?

Nikdo není schopen dnes přesně říci, proč byl pramen až donedávna zcela neznám. Při revizi pramenné základny v roce 1991 se objevil tento materiál ve sbírkových fondech ÚEF AV ČR, ale jak se tam dostal, nikdo vlastně neví. Je to o to podivnější, že náš předchůdce v ÚEF AV ČR dr. Jaroslav Markl se sběry z roku 1819 zabýval a vydal je v edici Nejstarší sbírky českých lidových písni - samozřejmě právě bez sbírky Kunzovy. Ta pochází z roku 1819, přesněji řečeno její předlohy. Kunzovy opisy jsou jen o málo starší. Autor sbírky Tomáš Antonín Kunz (ve sbírce jmenován německy Thomas Anton) tyto zápisu z roku 1819 použil a shromáždil ve sbírce, kterou - opět německy - nazval *Böhmisches Nationalgesänge und Tänze*.

Jedná se o české a německé písni a tance, které vznikly na území Čech. Jak bychom češtinu a němčinu odůvodnili?

Byla to doba, kdy, jak známo, žila na našem území tehdy poměrně bez problémů výrazná německá národnostní menšina. Někdejší poměr českého a německého etnika se odráží i ve sbírce, kde přibližně jedna čtvrtina až jedna třetina jsou písni a tance německé. Ono *böhmisches* bylo opět chápáno ve smyslu územním, tedy včetně Němců. Je to doba, kdy mluvíme o anacionálním bohemismu a samotná sbírka v jednotlivých písničkách českých i německých je prosta jakýchkoli inverativ jednoho etnika ke druhému.

Víme něco o autorovi sbírky?

Tomáš Antonín Kunz byl poměrně známý pražský hudební skladatel a hudební organizátor, který se narodil v roce 1756 a zemřel někdy okolo roku 1830. Výtěžek tzv. guberniálního sběru, z něhož písni a tance pocházejí, měly onehdá v ruce přinejmenším ještě dvě další osobnosti. Ředitel pražské konzervatoře Bedřich Diviš Weber a Jan Rittersberk. Tyto dvě známé postavy pražského kulturního života měly blízko i ke Kunzovi, a je proto dobrý předpoklad k tvrzení, že si zápisu mohly dávat vzájemně k dispozici.

O něco později začala sbírat i Božena Němcová národní pohádky. Byl to tenkrát počín vlastenecký, byla to móda, šlo o profesionální zájem nebo o nějaký pokyn shora?

V našem případě šlo skutečně o pokyn shora. Impuls vznikl ve Vídni, byl vydán z míst nejvyšších a k nám se převedl nařízením, které bylo realizováno Zemským prezidiem, kam byly zaslány všechny sběry z jednotlivých panství a farností.

Jak probíhala práce na knize, kterou jste vydali?

Byla to práce komplikovaná, neboť i samotný pramen je komplikovaný. Vznikl jako soukromá sbírka, která nebyla určena k vydání, a proto nemusela respektovat žádná ediční pravidla. Byli jsme tak postaveni před otázkou, jak předložit sbírku náročnému zájemci a současně širší veřejnosti včetně zájemců ze souboru písni a tanců. Museli jsme proto zvolit mezioborový česko-německý tým. Našimi spolupracovníky se stali zejména znalci sudetoněmeckých nářečí, dr. R. Heimrath z Řezna, W. Mayer z Mnichova a archivářka dr. E. Čáňová. Stal jsem se vedoucím tohoto týmu a mohu říci, že práce byla velmi zajímavá a prošla různými stadii. Nejprve jsme chtěli vytvořit klasickou kritickou edici, přepisy textů i nálepky doplněné o další náležitosti, které k takové práci patří. Během zpracování látky jsme však docházeli k značnému množství problémů a komplikací, které nebylo možné jednoznačně interpretovat. Proto jsme se přiklonili k vydání formou faksimile a textových přepisů (samořejmě s dalším potřebným aparátem a studiem). Současně jsme tak nechali na zájemci o sbírku, aby některé problémy interpretace hudebních i textových zápisů mohli řešit po svém. Transkripce ne pro každého dobře čitelných českých a německých kurentových textů jsou součástí druhého dílu, nářeční texty německé, obtížně srozumitelné

2. *1. Pilzter Kreis. Böhmisches Nationalgesänge und Tänze.*

i dnešním Němcům, jsou vedle originálů převedeny i do spisovné němčiny, což je další zvláštnost edice.

Vaše dvojdílná edice spojuje texty českých a německých písni. Vznikla ve spolupráci českých a německých vědců a vychází v době, kdy se blíží svému završení dlouhodobé snahy o česko-německou smlouvou. Je vlastně pozitivním příspěvkem k této události.

Tak to také pocitují naši kolegové v Německu a tak to pocitujeme i my. Prostí lidé, vědci i umělci měli vždy trochu náškoc před politiky, kteří vlastně zpětně reagují na to, co již v praxi existuje. Česko-německý materiál edice a česko-německý tým odborníků jsou dobrým příkladem obaplného kulturního ovlivňování a dobré spolupráce Čechů a Němců na jednom vědeckém projektu.

Děkuji za rozhovor a přeji knize úspěch i při následujících prezentacích v Řezně a v Mnichově. Sylva Daníčková

Písni a tanec, předvedené při prezentaci knihy České národní písni a tance, byly kdysi živým písňovým a tanečním projevem. Sbírka obsahuje množství písni z Chebska, kde byly velmi oblíbenými nástroji dudy a harfa. Při prezentaci se proto objevily i tyto nástroje. A protože část zápisů upravil autor i pro klavír, mohli hosté slyšet ukázky harmonizace se zpěvem v přednesu jednoho ze spoluautorů edice dr. Heimratha z Řezna.

Foto D. Havránková

České historické výzkumy v Římě

Tisková konference, uspořádaná na toto téma 10. října 1996 Historickým ústavem a Tiskovým odborem AV ČR, představila novinářům i hostům pracovníky a představitele Českého historického ústavu v Římě. Zúčastnili se jí ředitelka Historického ústavu v Římě prof. Dr. Zdeňka Hledíková a její předchůdce Dr. Jaroslav Eršíl, ředitel Historického ústavu AV ČR prof. Dr. František Šmahel a předseda Komise Českého historického ústavu v Římě Dr. Vilém Herold. Konference poskytla příležitost seznámit širší veřejnost s historií této instituce i s výsledky a perspektivami práce vědců a archivářů, badatelsky zaměřených na Archivio segreto Vaticano.

Rouška tajemství byla z tohoto archivu sňata rozhodnutím papeže Lva XIII. v roce 1882. Tak byly i pro širší okruh českých badatelů zpřístupněny zde uložené prameny k dějinám jejich země. Dříve zde totiž bylo možno pracovat jen výjimečně, na základě zvláštního povolení. To bylo např. uděleno už v r. 1837 Františku Palackému, který si plně uvědomil význam vatikánských archivů pro české a evropské dějiny a stojí na začátku jejich systematického výzkumu.

Do Říma začali přicházet po otevření archivu v hojném počtu historikové ze všech koutů Evropy a pro usnadnění jejich práce zde byly zakládány vědecké ústavy různých zemí. V "tajném" archivu nenacházeli sice doklady k tajné papežské diplomacii, ale neobyčej-

ně cenné a většinou neznámé dokumenty k dějinám politickým, kulturním i hospodářským svých zemí a ovšem i k dějinám církevní správy. Přicházeli i historikové čeští, kteří již před koncem století v rámci tehdejšího Rakouského historického ústavu v Římě zahájili soustavnou práci na vydávání historických pramenů vztahujících se k dějinám českých zemí. Tak vznikla monumentální ediční řada *Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia*, jejíž první svazek, připravený Ladislavem Klicmanem a vydaný v r. 1903, zahrnul léta pontifikátu Klimenta VI. (1342-1352) a přispěl k hlubšímu poznání doby vlády Karla IV. Následovaly další svazky, které připravili Jan Bedřich Novák, Kamil Krofta, Karel Stloukal, Bedřich Jenšovský. Jména posledních dvou badatelů již souvisejí s činností Československého historického ústavu, který byl po získání samostatnosti našeho státu založen v Římě v r. 1923. Jeho ředitelem byl v té době významný český historik Josef Šusta.

Činnost Československého historického ústavu v Římě byla násilně přerušena nacistickou okupací naší země. Svazek Monument, připravený Bedřichem Jenšovským nemohl za války vyjít pod jeho jménem, protože tento statečný vědec byl nacisty vězněn a později zahynul v Osvětimi. Pokusy obnovit Ústav se nezdařily ani v poválečném období, kdy jim zabránil komunistický puč v únoru 1948, ani v r. 1968, kdy je znemožnila normalizace. Přesto se práce úplně nepřerušily, a pokračovaly, byť s velkými přestávkami a potížemi. Jejich výsledkem je dvousvazek VI., zahrnující u nás období předhusitské, od konce vlády Karla IV. až do roku 1417. Jeho edice je zásluhou Stloukalova pokračovatele Jaroslava Eršila a je charakteristické, že v roce 1980 svazek nemohl vyjít pod tradičním názvem celé řady *Monumenta Vaticana*, ale pod názvem *Acta Summorum Pontificum*.

V prosinci 1993 se podařilo na základě porozumění a podpory ministerstva zahraničních věcí, našich zastupitelských úřadů v Římě, mezinárodní Unie historických ústavů v Římě i Pontificio Collegio Nepomuceno, které poskytlo pro činnost ústavu své prostory, obnovit činnost Českého historického ústavu v Římě. Ústav, který je přičleněn k Historickému ústavu AV ČR, je provozován společně s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy v Praze a na jeho činnosti se podílí i Archivní správa ministerstva vnitra.

V současnosti ústav pokračuje zejména v zabezpečení svých dvou hlavních úkolů, řady *Monumenta Vaticana* a řady *Acta Nutitorum*. PhDr. Jaroslav Eršíl, který na tiskové konferenci prezentoval první díl VII. svazku ediční řady *Monumenta Vaticana*, zahrnujícího pontifikát Martina V., tedy začátek husitské revoluce, připravil i jeho pokračování. Prof. Zdeňka Hledíková zpracovává tzv. *tomus prodromus*, zahrnující léta 1305 – 1342. Slibně se rozvíjí i práce na zprávách papežských nunciů, jejichž edice obsahne zejména dokumenty rudolfinské epochy. (Na tomto úkolu se podílejí zejména pracovníci našich archivů, např. tajemnice Komise Českého historického ústavu v Římě Dr. Alena Pazderová.)

Kromě zabezpečování těchto dvou hlavních úkolů má Český historický ústav v Římě umožnit českým vědeckým pracovníkům provádět soustavný pramenný výzkum v římských, zejména vatikánských archivech a knihovnách a rozvíjet tak vědecké bádání i o další závažné problematice z oblasti historie, dějin umění a hudby, archeologie, filologických, filozofických a právních věd. Od jeho znovuotevření se v Římě ve velmi skromných podmínkách vystřídala již řada stipendistů a výsledky jejich výzkumů jsou vědecky velmi přínosné.

Po dlouhém společném úsilí mnoha jednotlivců i institucí se tedy podařila dobrá věc, zasluhující náležitou pozornost. Úcta patří všem, kdo zpřetrhané souvislosti uchovali a svou vědeckou erudití a občanskou vytrvalostí znovu přivedli k životu. Právě na poli humanitních věd je obě více než potřebné.

PhDr. Vilém Herold, CSc.

ZPRÁVY – OZNÁMENÍ

Akademická rada Akademie věd České republiky
vypisuje výběrové řízení na obsazení funkce

ředitele Katedry jazyků AV ČR

Požadavky: vysokoškolské vzdělání filologického nebo pedagogického směru, pedagogická praxe, organizační schopnosti a zkušenosti, perfektní znalost anglického jazyka, morální bezúhonnost.

Přihlášky se stručným životopisem, doklady o dosažené kvalifikaci a s přehledem dosavadní praxe zašlete do 14 dnů po uveřejnění tohoto inzerátu na adresu: **Kancelář Akademie věd České republiky, sekretariát ředitele, Národní tř. 3, 111 42 Praha 1, tel.: 24 24 05 05.**

Akademická rada Akademie věd České republiky
vypisuje výběrové řízení na obsazení funkce

ředitele Academia, nakladatelství AV ČR

Požadavky: zkušenosti v nakladatelské činnosti, zejména v oblasti vydávání vědecké literatury, organizační schopnosti, jazykové znalosti, morální bezúhonnost.

Přihlášky se stručným životopisem, doklady o dosažené kvalifikaci a s přehledem dosavadní praxe zašlete do 14 dnů po uveřejnění tohoto inzerátu na adresu: **Kancelář Akademie věd České republiky, sekretariát ředitele, Národní tř. 3, 111 42 Praha 1, tel.: 24 24 05 05**

Akademická rada Akademie věd České republiky
vypisuje výběrové řízení

na obsazení funkcí ředitelů těchto pracovišť:

Ústav po českou literatuře

Psychologický ústav

Ústav fyziky materiálů

Ústav termomechaniky

Ústav struktury a mechaniky hornin

Požadavky: vysokoškolské vzdělání příslušného zaměření, praxe v oboru, významné výsledky tvůrčí vědecké činnosti, organizační schopnosti a zkušenosti, jazykové znalosti, morální bezúhonnost.

Přihlášky se stručným životopisem, doklady o dosažené kvalifikaci, přehledem dosavadní praxe a publikační činnosti se stručným rozbořem hlavních záměrů a představ o činnosti ústavu přijímá do 14 dnů po uveřejnění tohoto oznámení **Kancelář Akademie věd České republiky, sekretariát ředitele, Národní tř. 3, 111 42 Praha 1, telefon: 24 24 05 05.**

Do you want to be a researcher and work abroad for 1 year?

If yes, read this!

The Agrotechnological Research Institute (ARI) in Holland (The Netherlands) is looking for 10 recently-graduated students in Agrotechnology. ARI is a multidisciplinary research institute with 450 staff members, including 160 scientists, covering a broad area of scientific and applied research for government and industry. This Institute is offering an opportunity to gain experience in several areas of research covering work on plants and plant products and include, microbiology, physiology, biophysics, biochemistry, molecular biology, organic chemistry, process technology, polymer technology and applied mathematics.

The research projects focussed on:

- – post-harvest characteristics and senescence of plants including the effects of electron transport, enzymes and hormones,
- – food processing in regard to the role of various plant components, plant tissue characteristics and process technologies,
- – industrial products used as polymers, foams and fibres from biological raw materials related to structure-function studies, chemical modification and physical process technologies,
- – knowledge-based systems, advanced modelling, neural networks and process control systems.

Students will receive a grant about 430 000 Kč per year (including travel, board and lodging).

The candidates must be graduated of the University of Agrotechnology, and must have a good level of English.

If you are interested:

Call Agency Start. Sophie Dupuis. tel: 02/266654, (after 1/12/96 the number will change: 02/22075550) or come directly to the agency with your C, V, Národní třída 43, 110 00 Praha 1. □

Konkurs

Ředitel Geologického ústavu AV ČR vyhlašuje konkurs na obsazení míst vědeckých pracovníků v oboru geologie a geochemie se zaměřením na:

petrologii vyvřelých a metamorfovaných hornin ● strukturní geologii ● petrofyziku ● paleobotaniku ● paleozoologii ● vertebrální paleontologii ● kvartérní malakozoologii ● paleobiologii ● biostratigrafii ● sedimentární geologii ● organickou petrologii ● kvartérní geologii ● pedologii ● geochemií exogenních procesů ● paleomagnetismus

Požadavky: ukončené VŠ vzdělání v příslušném oboru. Přihlášky s životopisem, přehledem publikační a odborné činnosti a doklady o splnění kvalifikačních předpokladů zašlete do 14. 12. 1996 na adresu:

Geologický ústav AV ČR, Rozvojová 135, 165 02 Praha 6

Geologický ústav AV ČR, Rozvojová 135, 165 02 Praha 6

přijme knihovnici.

Požadujeme SŠ vzdělání, znalost AJ, práce s PC, spolehlivost, samostatnost, praxe v oboru výtána.

Nabízíme příjemné pracovní prostředí, platové podmínky dle platných předpisů pro rozpočtové organizace.

Písemné přihlášky podávejte do 1 měsíce po vyjítí inzerátu.

Chaos, věda a filozofie

Filozofický ústav AV ČR, oddělení filozofie jazyka a filozofie vědy, pořádal ve dnech 5. - 7. listopadu 1996 tradiční mnohoborový seminář na téma „Chaos, věda a filozofie.“ Cílem semináře bylo objasnit povahu a role, které chaos a jemu příbuzné jevy, jako je vágnot (např. pojmu), indeterminace (např. překladu), opacita (např. reference) apod. hrájí ve vědeckém výzkumu a filozofické reflexi. Semináře se zúčastnili nejen filozofové, ale i vědci (matematici, fyzikové, biologové atd.), kterým není obecná problematika chaosu lhostejná. □

GRANTOVÁ AGENTURA

AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY

UPOZORŇUJE,

že stejně jako v letošním roce budou přijímány žádosti
O POSÍLENÍ GRANTOVÉ PODPORY NA ROK 1997

o částku určenou na provoz nákladného přístroje.

Žádost o posílení grantové podpory může podat
řešitel grantového projektu GA AV ČR,

který pro řešení projektu přístroj pravidelně používá.

Žádost musí splňovat zejména tyto podmínky:

- pořizovací cena přístroje přesahuje 1 mil. Kč (v cenové relaci roku 1996)
- přístroj je nezbytný pro úspěšné dořešení nejméně 3 grantových projektů

Přihlášky přijímá

Grantová agentura AV ČR
Národní třída 3, 111 42 Praha 1

v termínu

od 15. ledna 1997 do
31. ledna 1997, 16 hod.

Žádosti mohou být podávány pouze na příslušných formulářích. Formuláře a návody jejich vyplnění vydává a podrobnosti sděluje Sekretariát GAAV na uvedené adresu od 15. 12. 1996. Všeobecné dotazy zodpovídá vedoucí Sekretariátu GA AV Ing. Jaroslava Skřivanová, CSc. Tel: 242 40 533 Fax: 242 40 515 E-mail: acadga@kav.cas.cz

Hadrony pro zdraví

(Ke stejnojmenné výstavě v budově Akademie věd ČR od 25. října do 27. listopadu 1996)

Fyzika a evropské lékařství mají mnoho společného. Obě se zrodily ve starověkém Řecku, a to někdy mezi 6. a 5. století př. Kr., a obě se vyvíjely v úzkém sepětí. Přitom fyzika svými objevy, metodami a přístroji umožnila medicíně odhalit původce řady nemocí, vylepšila diagnostiku různých onemocnění a mnohdy i poskytla účinný způsob jejich léčby. Medicína spolu s biologií zase na oplátku inspirovala fyziku hlavně dokonalostí informačních systémů živých organismů a účinností jejich molekulových motorů.

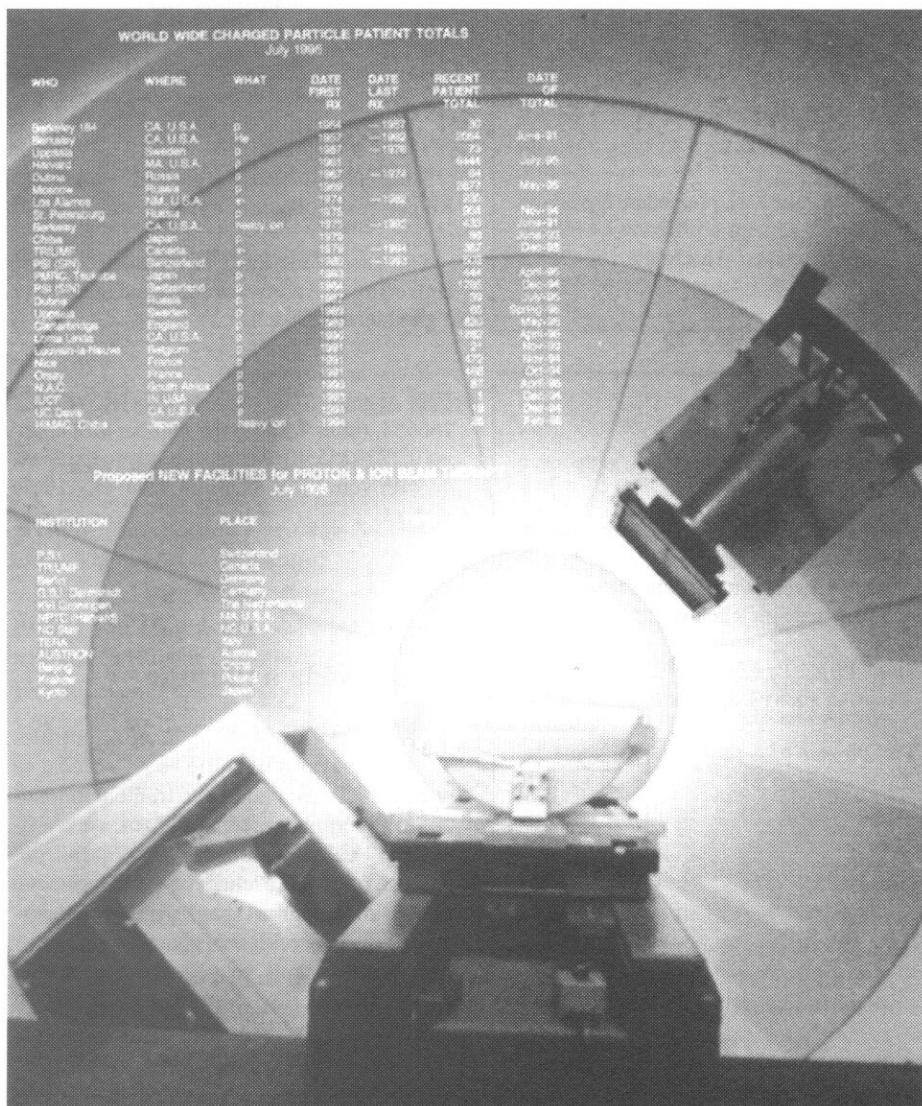
Výstava „HADRONY PRO ZDRAVÍ“ nezachycuje tuto obdivuhodnou symbiózu fyziky a lékařství v plné komplexnosti, ale zaměřuje se pouze na příspěvek fyziky v jedné oblasti medicíny – v diagnostice léčení nádorových onemocnění. Logika tohoto výběru plyne z neúprosné statistiky Světové zdravotnické organizace: novotvarem bude do roku 2010 postižen každý třetí obyvatel Evropy a nádorové onemocnění tedy představuje hrozbu prakticky každé rodině!

Výstava ukazuje, jakou revoluci v lékařské diagnostice a terapii způsobily Röntgenové paprsky a Becquerelova radioaktivita – dva klíčové objevy, učiněné před sto lety a oceněné prvními Nobelovými cenami, ale i jaké perspektivy skýtají fyzikální objevy a přístroje zcela nedávné.

Současnými léčebnými prostředky doveďeme vyléčit okolo 45 % pacientů postižených nádorovým onemocněním. Zlepšení o každé procento znamená vyléčit dalších zhruba deset tisíc pacientů v Evropě. A výstava naznačuje, že taková zlepšení jsou možná. Je to jednak díl přesnější diagnostice využívající nejmodernější detektory a vyhodnocovací systémy fyziky částic a jednak díl účinnější terapii založené na ozařování nádorů svažky protonů a iontů. Ty totiž mohou zlikvidovat i radioresistantní, zatím prakticky neléčitelné typy nádorů. Ozařování těmito svažky částic představuje tedy kvalitativní skok co do možnosti užití i šetrnosti k poškození zdravých tkání a jen v České republice by dalo vysokou šanci na uzdravení dalším asi dvěma až třem tisícům pacientů ročně.

Česká republika prostřednictvím CERN, Nadace Onkologie 2000 i Akademie věd ČR usiluje o připojení k mezinárodnímu projektu, jehož cílem je nejdříve vyvinout optimální onkologické pracoviště vybavené těmito zatím nekonvenčními léčebnými a diagnos-

Celosvětový přehled o množství pacientů léčených nabýtými částicemi a navrhovaná nová zařízení pro léčbu protonovými a neutronovými svažky. V pozadí portálový vývod z urychlovače ve Středisku protonové terapie na Univerzitě v Loma Linda.

tickými prostředky, a pak vybudovat efektivní evropskou síť takových pracovišť, v nichž ozařování protonovými nebo iontovými svazky bude standardní a v řadě případů i nezastupitelný způsob léčby novotvarů. Doufáme, že Česká republika si díky tomu a dalším opatřením ve zdravotnictví udrží svůj obdivovaný růst průměrné délky života obyvatel začatý v roce 1989 – nárůst představující ročně prodloužení života asi o půl roku.

Prof. Jiří Niederle, DrSc., předseda Výboru pro spolupráci ČR s CERN

Setkání představitelů chemických ústavů AV ČR se zástupci chemických závodů Chemapol

Setkání, které se konalo 2. října 1996 v budově Kanceláře AV ČR, navázalo na předběžnou informativní schůzku s vedením Chemapol Group v létě tohoto roku ve Špindlerově Mlýně. Jednání se účastnili představitelé této společnosti, ředitelé a další zástupci chemických závodů v rámci Chemapolu, na druhé straně předseda AV ČR prof. Ing. R. Zahradník, DrSc., další představitelé vedení AV ČR a zástupci chemických ústavů AV ČR a chemických vysokých škol. Tématem porady byly problémy výzkumu a vývoje v chemickém a farmaceutickém průmyslu a naopak možnosti realizace výsledků výzkumu ústavů AV ČR a vysokých škol. Diskuse se dotkla mezi jiným nedostatku kvalifikovaných sil v průmyslovém výzkumu a na druhé straně malé informovanosti pracovníků chemických ústavů o záměrech vývoje chemického a farmaceutického průmyslu a konkrétních problémech, kde by bylo možné využít pomocí odborníků z našich pracovišť.

Je také možné výrazně pomoci zvyšovat odbornou úroveň pracovníků vývoje jejich účastí na odborných školeních probíhajících na našich ústavech a pracovními stážemi na nich. Jinou významnou možností jsou přednášky odborníků z našich ústavů pro pracovníky z chemického a farmaceutického průmyslu. Naopak je velmi žádoucí, aby se naši mladí vědečtí pracovníci formou exkurzí seznámovali s novými technologiemi zavedenými v chemickém a farmaceutickém průmyslu.

Uvažovalo se také o možnostech a formách aktivní podpory základního výzkumu ze strany průmyslu. Účastníci se shodli na tom, že taková podpora je nejen velice žádoucí, ale že je jedinou cestou, jak do budoucnosti zajistit inovaci a konkurenční schopnost našeho chemického a farmaceutického průmyslu. Ukazuje se, že mezi jednotlivými chemickými podniky Chemapolu a chemickými ústavy AV ČR a vysokých škol již byly navázány první konkrétní kontakty a spolupráce, na kterých může být vybudován základ budoucí spolupráce na vyšší organizační úrovni.

RNDr. Antonín Holý, DrSc., Ústav organické chemie a biochemie AV ČR

Český přístroj na Atlantis

Raketoplán Atlantis, který byl vypuštěn z mysu Canaveral k misi STS-79 16. září, nesl na palubě soubor vědeckých přístrojů, z nichž jeden - přístroj na měření velmi jemných zrychlení, tzv. mikroakcelerometr - byl české konstrukce. Přístroj byl navržen již před mnoha léty pracovníky Astronomického ústavu AV ČR pod vedením RNDr. L. Sehnala, DrSc., a realizován českými průmyslovými skupinami, především podnikem Space Devices z Prahy. Je určen k výzkumu dynamiky umělých družic Země, zejména s ohledem na jemné efekty, které vyvolává brzděné působení atmosféry a na vlivy různých druhů záření. Umístění mikroakcelerometru na raketoplánu mělo ověřit základní funkce přístroje, kalibrovat měřené údaje a získat technické podklady pro další použití přístroje na našich i zahraničních družicích. Mikroakcelerometr byl na palubě raketoplánu součástí souboru vědeckých přístrojů Alabamské univerzity v Huntsville, s níž má ASÚ AV ČR těsnou spolupráci v oblasti kosmického výzkumu.

Přístroj byl uveden do chodu členem posádky raketoplánu přesně podle plánu 17 hodin po vypuštění raketoplánu a byl v chodu 8 dní a 7 hodin. Raketoplán přistál na základně na Cape Canaveral 26. září. V sobotu 6. října odletěl pracovník Astronomického ústavu AV ČR, Mgr. Radek Peřestý přístroj převzít a zjistit, zda mikroakcelerometr pracoval a jaké výsledky dával. Předběžná prohlídka elektronického záznamu ukázala, že akcelerometr pracoval zcela bezchybně a zaznamenal především malá zrychlení při klidovém letu raketoplánu během spánku posádky. Dynamické jevy, které doprovázely spojení raketoplánu s ruskou stanicí Mir, byly podroběně zaznamenány stejně tak jako veškeré další dynamické efekty, vyvolávané nejrůznějšími vnitřními i vnějšími silami. Po dopravení přístroje do Astronomického ústavu AV ČR bude následovat jeho technický rozbor a detailní analýza získaných výsledků.

Velmi úspěšný experiment na palubě raketoplánu Atlantis je nesmírně cennou zkušenosí pro vypuštění speciální družice, která ponese jako hlavní přístroj právě mikroakcelerometr a měla by tak přinést podklady pro získání lepších znalostí o atmosféře Země, o zdrojích sil, které ovlivňují let umělých družic Země, především radiačního a tepelného původu. Projekt této družice získal podporu Grantové agentury ČR, sama družice je připravována pro vypuštění začátkem roku 1999.

Akcelerometry tohoto typu jsou nyní připravovány také pro některé zahraniční experimenty, např. pro německý projekt CHAMP a pro mezinárodní projekt CESAR, na něž pod vedením Itálie spolupracuje také ČR, Polsko, Slovensko a Maďarsko. (ASÚ AV ČR)

Seminář Ekologické monitorování

Ve dnech 21. – 22. 10. 1996 se konal v zámku v Kostelci nad Černými lesy seminář o ekologickém monitorování, spoje-

ný s rozšířeným pracovním zasedáním ad hoc podskupiny expertů Národního lesnického komitétu Praha (NLK). Pořadateli tohoto semináře, který se původně měl konat o týden dříve a za účasti zahraničního specialisty prof. I. F. Spellerberga, byly Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (regionální středisko Brno) a NLK. První den bylo předneseno devět referátů, zaměřených převážně na monitorování v lesních ekosystémech, které vyvolaly živou diskusi. Druhý den pracovního zasedání byl věnován zejména problémovým okruhům v monitorování lesních ekosystémů, diskutovalo se však i o ekologickém monitorování v oblasti životního prostředí obecně. Na závěr zasedání bylo formulováno šest bodů, vyjadřujících priority (meziresortní koordinace a integrace; reseptování priorit daných mezinárodními závazky a návaznost na existující systémy; finan-

cování; ochrana, poskytování a využívání dat; vydání aktualizované publikace o monitoringu v lesních ekosystémech; stejná platnost priorit pro monitorování v lesních ekosystémech i pro ekologické monitorování v oblasti životního prostředí), jimž by měla být na příslušných místech věnována náležitá pozornost. Náplň semináře bude shrnuta ve sborníku, který bude sestaven do konce letošního roku (zájemci o sborník se mohou obrátit na Mgr. Z. Chrudinu, regionální středisko AOPK ČR Brno, Lidická 25/27, 657 20 Brno).

*Mgr. Zdeněk Chrudina
regionální středisko AOPK ČR Brno*

2. konference Společnosti pro neurovědy

Společnost pro neurovědy, která je jednou ze společností sdružených v Lékařské společnosti J. E. Purkyně, uspořádala ve dnech 20. – 22. října 1996 ve spolupráci s Ústavem experi-

mentální medicíny AV ČR svou druhou konferenci s mezinárodní účastí. Konala se v kolejí Institutu pro další vzdělávání ve zdravotnictví v Praze 4 a zúčastnilo se jí více než sto vědeckých a klinických pracovníků z České republiky a deset zahraničních hostů, kteří většinou vystoupili s pozvanými přednáškami. Kromě zahraničních pozvaných řečníků přeneslo přehledné přednášky i 25 našich předních odborníků v neurovědách. Značná pozornost byla věnována i vědeckým výsledkům prezentovaným v 62 panelových sděleních.

Pozoruhodné výsledky v kontextu světové vědy dosahuje stále naše neurofyziologie, které se společně s neurochemií dříve dříve krok v metodických přístupech, především na celulární a subcelulární úrovni. Ukázaly to jednoznačně sekce konference, které byly věnovány otázkám funkce buněčné membrány, synapsí, přenosu informace v mimobuněčném prostoru mozku a mých a funkci gliových buněk. Podstatné informace v tomto směru přinesly referáty Evy Sykové, L. Viklického jun., Františka Vyskočila, ze zahraničních účastníků K. Fuxa, S. Grillnera, H. Kettemanna a R. Orkanada.

Problematikou mediátorů se zabývaly referáty přednesené J. Sedláčkem, P. Svobodou a S. Tučkem. Velký zájem byl také soustředen na problematiku plasticity nervového systému, neurotrofické faktory a buněčné adhesivní proteiny, které se významně uplatňují nejen ve vývoji nervového systému, ale také při reparativních procesech (W. Gispen, R. Vejsada a D. Theodosis). K tématům, která jsou u nás tradičně intenzivně studována a o jejich nových výsledcích bylo na konferenci referováno, patří dále problematika cirkadiálních rytmů (Helena Illnerová), mechanizmů učení a paměti (Jan Bureš) a funkce sluchového systému (Josef Syka).

Jedním z významných rysů konference, který ji odlišuje od podobně zaměřených konferencí v zahraničí, je skutečnost, že konference se aktivně účastní také naši kliničtí pracovníci především z oborů neurochirurgie a neurologie (např. V. Beneš, J. Tichý, E. Zvěřina). Jejich účast svědčí o tom, že v těchto oborech stále trvá zájem o experimentální práci a zájem o komunikaci s pracovníky základního výzkumu. Ostatně mnozí z teoreticky orientovaných neurofyziologů se věnují úspěšně výzkumu patologických procesů mozku a jejich terapii, jak ukázaly přednášky na konferenci, které byly zaměřeny na problematiku mozkových nádorů (S. Němeček) nebo epilepsie (P. Mareš, L. Velíšek).

Nemenší zájem se soustředil na problematiku bolesti, jejímž receptorovým mechanismům, patogenezi, terapii a prevenci byla věnována jedna celá sekce konference (přehledný referát přednesl M. Zimmermann, z našich pracovníků J. Paleček, R. Rokyta a L. Viklický sen.). Potěšitelný byl velký zájem mladých vědeckých pracovníků a postgraduálních studentů, kteří své výsledky prezentovali ve formě posterů. Celá konference poběhla, podobně jako ta první v r. 1994, v anglickém jazyce. Kromě velké tradice, která u nás existuje především v neurofyziologii a v klinických oborech jako neurochirurgie, neurologie a psychi-

atrie, dokládá velký zájem o konferenci neurověd i obecně známou skutečnost, že výzkum mozku patří vedle výzkumu genomu k velkým tématům současné světové biologie a medicíny.

*Prof. MUDr. Josef Syka, DrSc.,
Ústav experimentální medicíny AV ČR*

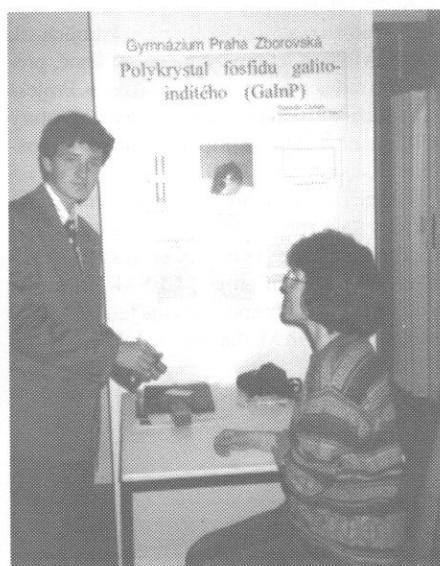
Talenty pro vědu

Uspěšnou spolupráci studentů z pražského gymnázia Zborovská, vedených RNDr. Zdeňkem Kluiberem, CSc., s Fyzikálním ústavem Akademie věd ČR znova potvrdila účast gymnaziastů na nedávné 4. národní přehlídkce vědecko-technické činnosti mládeže MLADEX 96 v Brně. Přehlídku pořádaly: Asociace středoškolských klubů ČR – organizace, která usiluje o rozvoj odborných aktivit mládeže ve věku 15 až 20 let, o vyhledávání a výchovu mladých talentů, dále Institut dětí a mládeže ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstvo hospodářství a Sdružení podnikatelů ČR.

Práce studentů Petra Bokvaje a Ondřeje Starosty, nazvaná Polovodičové lasery, pojednávala o principu polovodičového laseru, odlišnostech a výhodách jednotlivých typů, o pěstování, respektive růstu polovodičových struktur a o výrobě samotné součástky. Vymezila pojmy světlo, elektron, pásová struktura látek apod. a zvláštní pozornost věnovala technologii MOVPE, která umožňuje růst epitaxních vrstev tloušťky i několika atomových hladin.

Stanislav Linhart v práci nazvané Polykrystal fosfidu galito-inditěho dokumentoval, jak byly vertikální variantou Bridgmanovy metody připraveny polykrystaly fosfidu galito-inditěho o průměru 52 mm a hmotnosti cca 300 g. Růst krystalů probíhal za tlaku par fosforu

*Se studentem Stanislavem Linhartem hovoří předsedkyně českého Výboru Společnosti pro talent a nadání ECHA, PhDr. Eva Vondráková.
Foto Z. Kluiber*

100 kPa a teploty taveniny 890 – 1030 stupňů Celsius.

Tomáš Kolský v práci *Využití Genius tabletu ve fyzice* připomněl, že dosud neviděl program, který by účelně využil všechny vlastnosti tohoto technického zázraku. Genius tablet je výrobek, který má následující technické parametry:

1. rozlišení až na jednu dvacetinu milimetru,
2. teoreticky možné snímání souřadnic 200 bodů za sekundu,
3. pracovní plochou je obdélník o rozměrech 45,72 cm krát 30,48 cm.

-hzk -

Muzikologická konference ke 100. výročí České filharmonie

Upříležitosti 100. výročí svého založení uspořádala Česká filharmonie ve spolupráci s Ústavem pro hudební vědu AV ČR mezinárodní muzikologickou konferenci „100 let České filharmonie. Historie, osobnosti, kontexty“. Jednání se uskutečnilo ve dnech 17. – 18. října 1996 v Malé galerii Rudolfinu za účasti 24 českých i zahraničních muzikologů a dalších odborníků. Bylo předneseno 24 referátů.

Jednací program konference byl rozčleněn do čtyř tematických bloků. V zahajovacím bloku „Česká filharmonie jako instituce, její historie a osobnosti“ odeznely příspěvky věnované prakticky všem klíčovým obdobím stoleté historie tělesa (zejména období počátků a prvních let fungování orchestru, působení České filharmonie v době Protektorátu a období poválečnému). Dva referáty pak byly zaměřeny speciálně na nejnovější etapu po roce 1989, poznamenanou řadou organizačních problémů a zvláště rozporuplným obdobím šédirigenta Gerda Albrechta.

Druhý blok byl zaměřen speciálně na problematiku repertoáru a interpretačního stylu České filharmonie, s přednostním důrazem na otázkou postupného vyhraňování a mezinárodního upevňování pozice České filharmonie jako reprezentanta české národní hudební kultury.

Třetí blok byl vyhrazen obecným historiografickým problémům (srovnávací studium symfonických orchestrů, současný stav zpracovanosti pramenné základny apod.) a mezinárodním kontextům. V tomto bloku se původně očekávala hojnější účast referentů ze zahraničí, avšak i těch několik speciálně zaměřených badatelských sond (Česká filharmonie a Wiener Philharmoniker, Budapešťská filharmonie, současná situace symfonických orchestrů na Slovensku, význam České filharmonie v pronikání české hudby do Velké Británie apod.) naznačilo dosti výmluvně širokou paletu problémů spjatých se zahraniční perspektivou minulosti i současnosti hudebních těles formátu České filharmonie.

Závěrečný blok konference patřil drobnějším, namnoze však faktograficky cenným příspěvkům dokumentačního a vzpomínkového charakteru.

Organizačně dobře připravená konference sice nemohla strukturou přednesených referátů (ani svým časovým rozsahem) pokrýt všechny závažné problémové okruhy spjaté s fenoménem České filharmonie, přesto však dospěla během čtyř polodenních jednacích bloků k řadě pozoruhodných poznatků významu nejen badatelského, nýbrž výhodně aplikovatelných v budoucí praktické činnosti orchestru a instituce. Z materiálů konference připraví pořadatelé v dohledné době sborník.

*PhDr. Jaromír Havlík, CSc.,
Ústav pro hudební vědu AV ČR*

jich rozbor a co možná objektivní interpretaci. Je na čtenáři, aby si z velkého rozsahu informací vybral ty nejdůležitější a pro něho nejvýznamnější a aby jich použil k vlastní orientaci ve spletitých dějích současnosti a blízké budoucnosti. Autoři doufají, že kniha **Česká společnost v transformaci** přispěje nejen k vyšší informovanosti o méně známých stránkách sociální skutečnosti, ale i k hlubšímu porozumění historickému obrazu, kterým naše společnost prochází, k pochopení jeho příčin, charakteru i možných sociálních důsledků.

-hzk-

Česká společnost v transformaci

Takto se jmenuje kniha, se kterou nedávno seznámil vedoucí autorského kolektivu doc. PhDr. Pavel Machonin, DrSc. a někteří další autoři čtenáře prostřednictvím novinářů – účastníků tiskové konference v budově Kanceláře AV ČR v Praze. Jde o dílo významné z hlediska vědeckého poslání Sociologického ústavu Akademie věd České republiky a zajímavé pro širší veřejnost. Při jeho zpracování bylo využito výsledků sociologicko-statistického šetření sociální stratifikace a mobility z roku 1993. Vydáním knihy ukončil jednu z etap důležité činnosti vědecko-výzkumný tým Sociologického ústavu AV ČR, zabývající se sociální transformací a modernizací české společnosti.

Aby autoři podnítili zájem širšího okruhu čtenářů, přiměřeně redukovali empirickou informaci a usilovali o její vyjádření přístupným jazykem. Knihaje ale samozřejmě založena na empirických výzkumech a jiných datech a jejím hlavním cílem je předložit čtenáři, který se zajímá o sociální transformaci české společnosti, nezbytná fakta, je-

Pavel Machonin, Milan Tuček a kol.

Akce ústavů AV ČR – listopad 1996

Pracovní právo na přelomu tisíciletí

Pořadatelé: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Právnická fakulta Západočeské univerzity v Plzni, Ústav státu a práva AV ČR a Společnost pro pracovní právo a právo sociálního zabezpečení

Termín: 4. - 6. 11. 1996

Místo konání: Bojkovice, zámek Nový Světlov

Setkání ERCIM

Pořadatel: CRCIM

Termín: 4. - 9. 11. 1996

Místo konání: Praha, hotel Panorama

Chaos, věda a filozofie

Pořadatel: Filozofický ústav AV ČR

Termín: 5. - 7. 11. 1996

Místo konání: Praha, Vila Lanna

Konference o lymeské borrelióze

Pořadatelé: Parazitologický ústav AV ČR, Biologická fakulta Jihočeské univerzity, Česká parazitologická společnost a Česká imunologická společnost

Termín: 20. 11. 1996

Místo konání: České Budějovice, kongresový sál Jihočeského biologického centra

Urbánní a etnická studia 1996

Pořadatel: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR

Termín: 20. - 21. 11. 1996

Místo konání: Praha, Vila Lanna

Cyklus Věda kontra iracionalita

(Pitva mimozemšťana, film s výkladem)

Pořadatel: AV ČR - Tiskový odbor a Občanské sdružení Sisyfos

Termín: 21. 11. 1996

Místo konání: Praha, Kancelář AV ČR, místnost č. 206

Ekologické Mini-sympozium

Pořadatel: Mikrobiologický ústav AV ČR

Termín: 26. - 29. 11. 1996

Místo konání: Praha, Mikrobiologický ústav AV ČR

75. výročí založení Ukrajinské svobodné univerzity

Pořadatelé: Slovanský ústav AV ČR, Slovenská knihovna při Národní knihovně ČR a Česká asociace ukrajinistů

Termín: 28. - 29. 11. 1996

Místo konání: Praha, Clementinum □

Kaleidoskop

BARRANDE, česko-francouzský mezinárodní program spolupráce ve výzkumu a vývoji pro rok 1997, je otevřen všem pracovištěm zabývajícím se výzkumem a/nebo vývojem technologií ve všech vědních oblastech. Finanční podpora se poskytuje dvouletým projektům s odpovědným řešitelem na české i francouzské straně. MŠMT ČR vyzývá k předkládání návrhů společných projektů, které musí být předloženy současně ve Francii a v ČR. Českou verzi přijímá MŠMT do **13. prosince 1996** ve třech vyhotoveních (formuláře přihlášek je možno získat v sekretariátu odboru mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji MŠMT ČR, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1, tel. 5193717, event. na kontaktní adresu uvedené dole). Francouzští účastníci projektů mají podávat návrhy na adresu A.P.A.P.E. – Agence pour l'Organisation de l'Accueil des Personnalités Étrangères, 23, rue La Perouse, 75116 Paris, fax 1-45 01 60 93.

Roční stáže v Holandsku nabízí Agrotechnological Research Institute mladým absolventům zemědělských vysokých škol. Jde o základní i aplikovaný výzkum v rostlinné mikrobiologii, fyziologii, biofyzice, biochemii, molekulární biologii, organické chemii, technologii zpracování, technologii polymerů a aplikované matematice. Podmínkou je dobrá znalost angličtiny. Roční stipendium (včetně cestovného, ubytování a stravy) je cca 430 tisíc Kč. Zájemci se mohou obrátit na agenturu Start, paní Sophie Dupuis, telefon 02/266654 (od 1. prosince se číslo mění na 22075550) anebo agenturu navštívit (s písemným životopisem) na Národní 43, Praha 1.

NATO - formuláře přihlášek do programů je možné si stáhnout ze sítě, kde o nich najdete i aktuální informace. Adresa je <http://www.nato.int/science>.

Informace o nejnovějších změnách ve zdravotním pojištění a o hrazení a poskytování lázeňské léčby najdete v časopisu Všeobecné zdravotní pojišťovny JISTOTA 2/96.

Není-li uvedeno jinak, je původní zdroj informace k nahlédnutí u paní A. Štysové, Kancelář AV ČR, Národní 3, Praha 1, telefon 24 24 03 84 linka 480.

NOVÉ KNIHY

Academia

● Bohuslav Hlinka, Pavel Radoměrský: Peníze, poklady, padélky, Academia 1996, 262 stran, váz. lamino, cena neuvedena.

Kniha vycházející s podporou Československé obchodní banky, a.s. a České numismatické společnosti zachycuje historii mincovnictví v našich zemích. Provázený ilustracemi a fotografickým materiálem vyprávějí její kapitoly o největším evropském zlatém pokladu z Podmokel, o první české minci, o tajemné králově Emmě, o nejslavnější české minci - pražském groši a o mnoha dalších skutečnostech, souvisejících s penězi, poklady a padélky.

Edice ÚEF AV ČR

● Jihočeské vánoce (Koledy, zvyky a obyčeje, uspořádal a zpracoval Lubomír Tyllner), nakl. Jihočeských tiskáren České Budějovice 1992, 158 stran, brož., cena neuvedena.

Sbírka koled, které byly zpívány a zapsány v jižních Čechách a v Pošumaví, se nevyhýbá dobře známým koledám, ale hlavně přináší neznámé a přitom neméně půvabné písni, u nás poprvé publikované. Tradice koledování, sahající až do předkřesťanské minulosti, je živá i dnes. Sbírka 92 koled, provázená ilustracemi Mikoláše Alše, je příspěvkem i podnětem do slavnostní atmosféry blížících se Vánoc.

DARY NAKLADATELŮ KNIHOVNĚ AV ČR

● Julius Enders : Rukopis Zelenohorský a Královédvorský, vznik, styl a hodnota staročeské orální poezie, Neklan 1993, brož., 404 str., cena 250,- Kč.

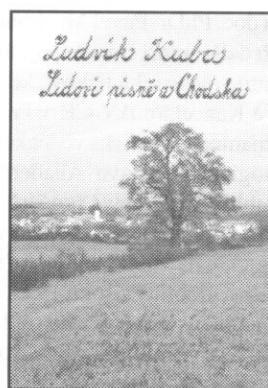
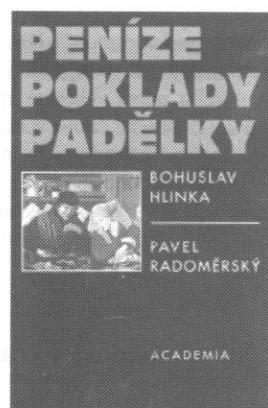
Tato publikace obsahuje přepis Rukopisů novočeským pravopisem a je zaměřena na zevrubnou analýzu jejich literárního stylu. Jsou shledány četné typologické shody se světovými díly tohoto žánru, jež dovolují Rukopisy bezpečně zařadit do středověké orální poezie.

● Jiří Berkovec: Život plný hudby - vyprávění o Antonínu Dvořákovi, Academia 1996, 184 stran, váz. lamino, cena neuvedena.

Skladatelské dílo Antonína Dvořáka, v české hudbě závěrečného období 19. století ojediněle rozmanitostí žánrů, svěbytným hudebním myšlením a mistrným zvládáním skladeb, je v stěžejních projevech symfonických, komorních, písňových, sborových, kantátových a operních stále živé. Jak vznikalo, o tom vypravuje Jiří Berkovec ve své nové knize, sledující jednotlivé etapy tvůrčího vývoje velkého umělce.

● Jan Baleka: Výtvarné umění - výkladový slovník, Academia 1996, 550 stran, 400 obr., váz. lamino, cena neuvedena.

Výkladový slovník zachycuje vývoj výtvarného umění od pravěku až po současnost. Jeho zámemrem je věcně a přístupně přiblížit malířská, sochařská a grafická díla stejně jako zákonitosti, jimž podléhají při svém vzniku a působení. Základní hesla obsahují definici pojmu, jeho historický vývoj v souvislostech s vývojem naším a světovým a příklady z tvorby jednotlivých umělců. Kniha je určena jak uměnovědcům, studentům dějin umění a výtvarníkům, tak všem ostatním zájemcům o tento atraktivní obor.

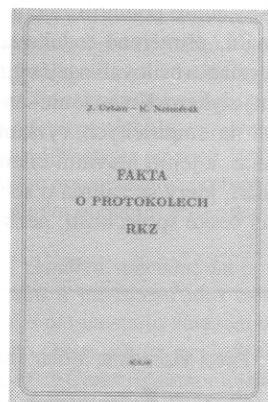

● Ludvík Kubo: Lidové písničky z Chodského, Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR 1995, 529 str., váz., cena neuvedena.

Na krídovém papíře vydávaná sbírka, doplněná mnoha ilustracemi a fotografiemi, je sama o sobě malým skvostem a je i holdem malířů, spisovatelů a hudebníků Ludvíku Kubovi. Písničky, dosud nepublikované, ležely v rukopise v jediném exempláři více než sto let. Pro dnešní milovníky této umělecké oblasti je zadostiučiněním, že kniha vychází právě nyní, v roce stěhování výročí Národopisné výstavy českoslovanské.

● Oldřich Sirovátko: Srovnávací studie o české lidové slovesnosti, red. J. Pospíšilová. Vydařil Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, Brno 1996, 218 str., brož., dopor. cena 100,- Kč.

Soubor sedmnácti větších i kratších prací význačného literárního vědce a slovesného folkloristy, prof. Oldřicha Sirovátky, navazuje na velké tradice naší srovnávací folkloristiky z přelomu 19. a 20. století. Publikace je doktorskou dizertační prací a je určena nejen odborným a vědeckým pracovníkům z oboru české literatury, etnografie a folkloristiky, ale i učitelům a studentům filozofických a pedagogických fakult.

● J. Urban - K. Něsměrák: Fakta o protokolech RKZ., Neklan 1996, brož., 140 str., cena 200,- Kč.

Publikace je reakcí moderní rukopisné obrany na nedávné zveřejnění Protokolů o zkoumání Rukopisu Královédvorského a Zelenohorského tzv. Ivanovým týmem v letech 1969-1971. Obsahuje posudky z oponentury v Kriminalistickém ústavu v roce 1975, stanovisko Národního muzea z roku 1992 a řadu pozoruhodných dokumentů, osvětlujících původní okolnosti zkoušek a problematiku jejich průkaznosti.

Mezi nakladatelství, jež nám po odnětí práva povinného výtisku budou i nadále zasílat svoje tituly zdarma, patří NEKLAN. Specializuje se na sporné otázky kolem Rukopisů. Od svého založení v roce 1991 vydalo k této problematice již 7 titulů, jež se týkají jazykovědy, historie, literární historie, chemie a vědecké fotografie. Dle vzájemné dohody umožní knihovna AV ČR uspořádat v prostorách dvorany občasné výstavy nových titulů z Neklanu.